

AKÖREN ALİ RIZA ERCAN MYO

Bankacılığa Giriş

1.Konu:

- *Banka Kavramı*
- *Dünya'da ve Türkiye'de Bankacılığın Tarihi Gelişimi*

Öğr. Gör. Refika Boyacıoğlu Atalay

BANKA VE BANKACILIKLA İLGİLİ KAVRAMLAR

Banka Nedir?

İlk bankerler Lombardiya'lı Yahudilerdi.

Bu bankerlerin işlem yaptıkları
veznelere İtalyanca kökenli
olan «banko» veya «banca»
denilmekteydi.

Günümüzde kullanılan
«banka» kelimesinin
kökenini oluşturur.

Günümüzde bankalar,

Sermaye,para,yatırım,kredi,hizmet sunma gibi alanlarda her çeşit işlemleri yapan ve düzenleyen devletin ve işletmelerin bankacılık alanındaki tüm ihtiyaçlarını karşılayan kar amaçlı ekonomik kuruluşlardır.

İktisadi bir birim olan bankaların ekonomiye ve topluma sağladığı faydaları şu şekilde sıralayabiliriz;

- (Finansal aracılık rolleriyle)Atıl kalmış fonlara aracılık ederek ülkede sermaye birikiminin sağlayarak ülkenin ekonomik kalkınma ve büyümesine ivme kazandırmaktadır
- Kaydi para(banka parası) oluşturarak dolaşımdaki para arzını artırmakta ve fiyat mekanizmasına etki etmektedir.
- Çek ,senet gb. ödeme araçlarıyla borç ve yükümlülük ihraç edebilmektedir
- Ekonomik karar birimlerine ödeme sağlamaktadır. Bu nedenle ekonominin istikrarında bankaların önemli bir rolü vardır.(1929,2001,2008)

Ekonomi açısından bankaların önemi şunlardır;

- **Kredi Alış-Verişinde Güveni Sağlar:** Toplum içinde fazla fonlarını ödünç vermek isteyen ve bu fazla fonları ödünç almak isteyenler her zaman vardır. Ancak fon ödünç verenin fon ödünç alacak kişiye güvenmesi şarttır bankalar kredi alan ve veren hakkında tam bilgiye sahip olabilecekleri için güveni sağlarlar.
- **Küçük Fonları Büyük Fonlara Dönüştürürler:** Küçük fon fazlalarını bir araya getirerek işletmelerin, bireylerin ve devletin kredi ihtiyacını karşılar
- **Bankalar kendilerine yatırılan fonların vadelerinden daha uzun vadede kredi verebilirler;** Örneğin ben vadeli mevduat hesabına 1 ay vadeyle para yatırdım bu şekilde toplanan küçük mevduatlar işletmelere veya devlete 1 aydan daha uzun vadede kredi olarak verilebilir

➤ **Ulusal ve Uluslararası Ticareti Geliştirmede rol oynarlar:** Çeşitli ödeme ve kredilendirme yöntemleriyle uluslar arası ticarete güven ve kolaylık sağlamaktadır. Akreditifli ödeme gb.

AKREDİTİF:

İhraç edilen malların sözleşmeye uygun gönderilmesi koşuluyla ödemenin yapılacağına garanti edilmesidir.

Akreditif işlemlerinde bankalar aracılık ederler.

Akreditifte ithalatçının bankası olan amir banka ihracatçının bankasına akreditif açar

İhracatçı malları sözleşmedeki gb. Gönderdiğine dair vesaiki kendi bankası olan muhbir bankaya ibraz ettiğinde amir bank muhbir bankaya muhbir bankada ihracatçıya ödeme yapar.

- **Kredilere aracı olurlar:** Bankalar ekonomik karar birimlerinin para talebini karşılayarak para piyasasının akışkanlığını sağlarlar.
- **Hane halkının tasarrufunu korurlar:** Bireylerin tasarruflarını güvende olmasını sağlarlar
- **Para politikasının etkinliğini artırır:** MB para politikası araçlarından olan açık piyasa işlemleri, reeskont oranları, zorunlu karşılıklar işlemlerini yapabilmeleri için gelişmiş bir bankacılık sistemine ihtiyaç vardır.

BANKACILIK-EKONOMİ TERİMLERİ

- **Açığa satış işlemleri:** Yatırımcıların, fiyatların düşeceği beklentisiyle ellerinde olmayan hisse senetlerini satmaları vade geldiğinde ise piyasanı tedarik ederek teslim etmeleri işlemidir.
- **Açık pozisyon:** Döviz, altın, menkul kıymet gibi finansal araçlardan biri üzerinden görünen varlıkların, aynı cinsten yükümlülükleri karşılamayan kısmı için kullanılır. Örneğin, bir banka, 8 milyon dolarlık yükümlülüğüne karşın, 5 milyon dolar varlık bulunduruyorsa, 3 milyon dolarlık döviz açığına sahip olur.
- **Alış (Bid):** Piyasa katılımcılarının, piyasada işlem gören değerleri (döviz, menkul kıymet gibi) almaya istekli oldukları fiyattır.
- **Satış (Ask, Offer):** Piyasa katılımcılarının, piyasada işlem gören değerleri (döviz, menkul kıymet gibi) satmaya istekli oldukları fiyattır.
- **Alış – Satış Farkı (Spread):** İşlem gören herhangi bir kıymetin, alış ve satış fiyatı arasındaki farkı ifade eder.

Opsiyon: «alma, satma» anlamına gelir. Herhangi bir varlığı belirli bir vadede ya da vadeye kadar belirli bir miktarda, belirli bir fiyattan alma ya da satma hakkı veren sözleşmelerdir.

Hisse senedi: Sermaye şirketlerinin(limited,anonim,sermayesi paylara bölünmüş komandit) ortaklarına sermaye paylarını belgelendirmek amacı ile verdikleri kıymetli evraklara denir.

Ayı piyasası(bear market): Piyasanın gelecek hakkında karamsar olduğunu ve fiyatların düşeceğini ifade eden bir borsa terimidir. Böyle piyasalarda elinde hisse senedi bulunduranlar daha sonra düşük fiyattan alma beklentisiyle senetlerini satarak alış satış arasındaki pozitif farktan kar sağlamayı amaçlarlar.

Boğa piyasası(bull market): Piyasanın gelecek hakkında iyimser olduğunu ve fiyatların yükseleceğini ifade eden bir borsa terimidir.Bu tip piyasalarda kişiler hisse senedi almaya yönelirler amaç yükselen fiyatlarla kar etmektir.

Faiz: Tasarruf sahibinin, tasarrufunu, ihtiyacı olana belirli süre için kullandırmasının karşılığı olarak aldığı bedeldir.

Basit faiz: Ana para tutarı sabit tutularak hesaplanan faize denir.

Bileşik(mürekkep)faiz: Geçmiş dönem faizinin de anaparaya eklenmesiyle yeni dönemde elde edilen faiz getirisine bileşik faiz denir.

Banka faizi: Bankalar tarafından toplanan mevduata ödenen ve verilen krediler karşılığında alınan paralardır. Faiz oranı vade ve tutarlara göre değişebilir.

Gecikme(temerrüt) faizi: Borcun zamanında ödenememesi sonucu daha sonra ödenen ek faiz.

Kamu Açığı: kamu gelirlerinin kamu giderlerini karşılayamaması durumu

Kamu Fazlası: Kamu gelirlerinin kamu giderlerini aşan kısmıdır.

Bütçe dengesi: Kamu gelir ve giderlerinin eşit olması

Cari Açık: Belli bir dönemde bir ülkenin ithalatının ihracatını aşmasıdır.

Cari Kur: Döviz piyasalarında aynı gün takası gerçekleşen dövizin alım - satımında kullanılan kur anlamına gelmektedir.

Parite: Parite bir para biriminin diğer bir para birimi karşısındaki değerini gösterir.

Başka bir ifadeyle bir para biriminin başka bir para birimine oranıdır.

Örn: 1 Dolar = 2 TL olduğunu varsayarsak: Dolar - TL paritesi $2/1 = 2$ olur

Çapraz Kur: İki yabancı para ve bu iki paranın her birinin bir üçüncü yabancı para (genellikle ABD doları) ile arasındaki parite olarak tanımlanan döviz değişim kurudur.

Örn: $1\text{\$}=0,70\text{ €}$ $1\text{\$}= 2\text{ TL}$ çapraz kurla 1 € kaç TL eder bulabiliriz

$$1\text{ €} = 2.85\text{ TL}$$

Arbitraj(Ara kazanç): Döviz piyasasındaki ya da ülkeler arasındaki faiz oranlarındaki farktan yararlanmak üzere fonların kısa vadeli ve hızlı hareketlerini ifade eden bir terimdir.

Örn: New York'ta 1 Euro 1.50 Dolar'dan işlem görürken, Londra'da 1 Euro 1.75 Dolar'dan görüyorsa, arbitraj getirisi sağlamak isteyen kurumlar New York'ta dolar karşılığında Euro satın alır ve bu Euro'ları Londra'da satarlar Değişik piyasalarda oluşan fiyat farklılıklarından yararlanmak sebebiyle yapılan hisse senedi değerli maden ve evrak işleri de arbitraj kapsamına girer.

Teknolojinin gelişmesiyle piyasalar artık neredeyse tam bilgiye sahiptir, arbitraj için piyasaların birbirinden habersiz olması gerekir. Arbitraj piyasalar arasındaki fiyat farklılıklarını azaltır.

Çapa: Ekonomik karar alma süreçlerinde referans olarak alınan büyüklükleri ifade etmek için kullanılır.

Döviz Kuru: Bir birim ülke parasının diğer bir ülke parası cinsinden fiyatına, değerine denir.

Dalgalı(serbest) Kuru Rejimi: Döviz kurunun devlet müdahalesi olmadan piyasadaki arz ve talep dengesine göre belirlenmesidir.

Sabit Döviz Kuru Rejimi: Ulusal para biriminin değerinin, başka bir para biriminin veya para birimleri sepetinin değerine veya altın gibi başka bir değere bağlandığı kur düzenidir. Para otoriteleri kuru sabitlemek amacıyla döviz alım satımı yoluyla piyasaya müdahale ederler.

Emisyon: MB piyasada para arzını artırmak maksadıyla para basmasıdır.

Deflasyon: Fiyatlar genel düzeyinin sürekli düşmesidir. Fiyatların daha da düşeceği beklentisi tüketimleri erteler bunu sonucunda ekonomi **resesyona**(durgunluğa) girer. Resesyonun daha ilerlemiş hali ise **depresyondur**.

Enflasyon: Fiyatlar genel düzeyinin sürekli artmasıdır.

Enflasyon ortaya çıkış şekline göre 2'ye ayrılır: **Talep enflasyonu:** Üretilen mal ve hizmetler, tüketici talebini karşılayamadığı zaman talep artışından dolayı fiyatlar artar. **Maliyet enflasyonu:** Herhangi bir sebeple üretimde maliyetlerin artması fiyat artışlarına neden olur.

Büyükliklerine göre enflasyon çeşitleri 3'e ayrılır:

Fiyatlar genel seviyesinin yavaş ve sürekli olarak yükselmesi **sürünen enflasyon** denir. enflasyon oranının 2 haneli rakamlara ulaşmadığı enflasyona **ılımlı enflasyon** denir. Fiyat artışlarının yılda %200'den fazla arttığı enflasyona ise **hiperenflasyon ve dört nala enflasyon** denir.

Dezenflasyon: Enflasyon oranının zaman içinde azalması anlamına gelmektedir. Yüksek enflasyondan düşük enflasyona geçiş sırasında yaşanan düşen enflasyon sürecini ifade eder.

Revalüasyon: Ulusal paranın yabancı paralar karşısındaki değerinin artmasını ifade eder. **Örneğin,** Türk Lirasının ABD doları karşısındaki değerininin 1,3 TL'den 1,2 TL'ye yükselmesi (ABD dolarının değer kaybetmesi), TL' nin 0,1 TL değer kazanması anlamındadır.

Devalüasyon: Ulusal paranın yabancı paralar karşısındaki değerinin azalmasını ifade eder. **Örneğin,** TL'nin Dolar karşısındaki 1.4 TL'den 1.5 TL'ye düşmesi TL'nin Dolar karşısındaki değerinin 0,1 TL değer kaybetmesi anlamındadır.

Dolarizasyon: Bir ülkedeki yerleşiklerin değişim aracı, hesap birimi ve değer biriktirme aracı olarak kendi ulusal paraları yerine yabancı para kullanmalarını ifade eder.

Tam dolarizasyon: Bir ülkenin ulusal parasını tamamen terk edip, yabancı para birimini resmi para birimi olarak kabul etmesidir. **Kısmi dolarizasyon;** bir ülkede ekonomik birimlerin, yüksek enflasyon ve belirsizlik ortamında ulusal paranın olası değer kaybından korunmak amacıyla, ulusal para cinsinden finansal varlıklar yerine yabancı para cinsinden finansal varlıkları seçmeye başlamasıyla ortaya çıkmaktadır.

Senyoraj (beylik hakkı): Paranın üretim maliyeti ile üzerinde yazılı değer arasındaki farktır.

Konvertibilite: Bir ülke parasının, döviz piyasalarında başka bir ülke parası ile serbestçe değiştirilebilmesi ve uluslararası ticari işlemlerde değişim aracı olarak kullanılabilmesidir.

Mortgage(Tutsat): Banka veya başka bir finansal kuruluş tarafından taşınmaz mallar üzerinden gerçekleştirilecek ipotek karşılığında uzun vadeli konut kredilerinin kullandırılmasını öngören finansal sistem.

TARİHSEL SÜREÇTE DÜNYA'DA VE TÜRKİYE'DE BANKACILIK SEKTÖRÜ

İlk bankacılık hizmetleri Sümer ve Babillere kadar uzanmaktadır. »Maket» adı verilen **ilk bankalar rahiplerin, çiftçilere ayni ve nakdi olarak kredi vermeleriyle ortaya çıkmıştır.**

15. ve 16. yy tüm dünyayı etkisine alan Rönesans ve Reform hareketlerinden önce batı toplumlarında **faiz yasaktı.**

Yunan filozofu Aristo «Politika» adlı meşhur kitabında şöyle der:

“En çok tiksinemeyi hak eden, faizciliktir: çünkü bundan sağlanan kazanç, doğrudan doğruya paranın kendi varlığından ileri gelir ve paranın doğuşuna yol açmış olan ereğe aykırıdır. Zira para mübadele için yaratılmıştır; oysa faiz paranın miktarını çoğaltır. Dolayısıyla da doğaya en aykırı düşen para kazanma tarzıdır.”

Rönesans ve reform hareketleriyle birlikte faiz serbest hale gelmiş batıda finans piyasaları değişmiştir.

İspanyolların, Güney Amerika'dan getirdikleri altınlarla çeşitli sikkeler basmaları ayarları değişik paraların piyasada dolaşmasına neden oldu.

Ayarları değişik paraların ticaretin yoğun yapıldığı Hamburg ve Amsterdam piyasalarına gelmesiyle ortaya çıkan kargaşa modern anlamda ilk banka olan **Amsterdam Bankası'nın 1609 yılında** kurulmasına neden olmuştur.

«Kötü para iyi parayı kovar»
Thomas Gresham

Türk Bankacılık Sektörü

1)Osmanlı Dönemi Bankacılık

19. Yy kadar Osmanlı'da bankacılık sektörü gelişmemişti bunun temel nedeni Türklerin askerlik mesleğiyle ilgilenmeleri ticareti ise gayrimüslimlere bırakmış olmalarıydı.

Osmanlı Devleti'nde **ilk kağıt para** 1840 yılında Abdülmecit tarafından dış ticaret açıklarını kapatmak amacıyla basılan **Kaimedir**.

Ancak sürdürülemez dış ticaret açıkları kaimenin yabancı paralar karşısındaki değerinin düşürerek ithalat yapılmasını ve dış borçların ödenmesini zorlaştırmıştır.

Kaimenin dış değerinin korumak amacıyla 1847 yılında Osmanlı Devleti'nin ilk bankası olan **İstanbul Bankası** kurulmuştur.

1856 yılında İngiliz sermayesiyle **Osmanlı Bankası** kurulmuştur.1863 yılında Fransız,1875 yılında ise Avusturya sermayesi bankaya ortak edilmiştir.

Osmanlı Bankası 19. yüzyılda

Osmanlı Devleti'nin merkez

bankası görevini üstlenmişti.

Bankanın para basma, devletin

gelirlerini tahsil etme, dış borç

ve faiz ödeme gb. pek çok görevi vardı.

Yabancı sermayeli bir bankaya bu tarz görevler verilmesi eleştirilere neden oldu ve

1917 yılında **Osmanlı İtibari Milli Bankası** Kuruldu.

1863 yılında çiftçilere düşük faizli uzun vadeli kredi sağlamak amacıyla, sermayesi köylülerden üretimleri oranında buğday vermelerine dayanan «**Memleket Sandıkları**» kurulmuştur. Ancak yolsuzluk söylentileri nedeniyle bu sandıkları uzun süreli olamamış çiftçilere kredi vermek amacıyla 1888 yılında ilk devlet bankası olan **Ziraat Bankası** kurulmuştur.

1908-1923 yılları arasında toplam 24 adet milli banka kurulmuştur.

2) Cumhuriyet Döneminde Bankacılık

Cumhuriyet döneminde bankacılığı dönemlere ayırarak inceleyeceğiz;

➤ Ulusal Bankalar Dönemi(1923-1944)

1923 İzmir İktisat Kongresi'nde alınan kararlar çerçevesinde;

- 1924 yılında ticaret ve sanayi sektörlerine düşük faizli uzun vadeli kredi vermek, girişimde bulunmak amacıyla **Türkiye İş Bankası** kurulmuştur.
- 1925 yılında ilk kalkınma bankası olan **Sanayi ve Maadin Bankası(Sümer Bank)** kurulmuştur.

- Tarım sektörünü desteklemek amacıyla Ziraat Bankasının sermaye yapısı güçlendirilmiştir.
- 1930 yılında bir emisyon bankası olan **TCMB** kurulmuştur.
- 1923-1932 yılları arasında **çok sayıda yerel banka kurulmuştur**. Ancak 1929 Buhranı nedeniyle pek çok yerel banka faaliyetine son vermiştir.

!!! 1923-1933 yılları arasında devlet, özel kesimi diğer sektörlerde olduğu gb. bankacılık sektöründe de desteklemiştir. Ancak ekonomik istikrarsızlık ve özel kesimdeki sermaye yetersizliği nedeniyle devlet girişimi ön plandadır.

- 1929 Buhranından sonra Keynesçi modelin etkisiyle **devlet sermayeli özel amaçlı bankalar kurulmuştur:**

İller Bankası(1933),Etibank(1935),Deniz Bank(1937),Halk Bankası(1938)

➤ **Özel Bankalar Dönemi(1945-1959)**

1945'ten sonra özel bankaların kurulmasının 2 temel sebebi vardır;

- 1950 yılında Adnan Menderes'in önderliğinde iktidara gelen Demokrat parti ekonomide **liberalist politikalar** izlemeye başlamış, özel kesime destek vermiştir.
- II.Dünya savaşından sonra ekonominin canlanmaya başlamasıyla birlikte **iş ve üretim hacmindeki artış**, ödemelerin hızla artmasına neden olmuş, bu da piyasada yeni bankalara olan gereksinimi hızlandırmıştır.

Bu dönemde bankalar arasında mevduat toplama yarışı rekabete neden olmuş **şube bankacılığı gelişmiş**, bu durum yerel bankaların piyasadandan silinmesini hızlandırmıştır.

1945-1960 döneminde 30 yeni banka kurulmuştur.

Pek çok yeni bankanın kurulması denetlemeyi daha ciddi boyutlara taşımış 1958 yılında 7129 sayılı «**Bankalar Kanunu**» hazırlanmış bu kanunla birlikte «**Türkiye Bankalar Birliği**» kurulmuştur.

Yapı Kredi(1944),Garanti(1946),Akbank(1948),Pamukbank(1955)....

➤ **Planlı Dönem(1960-1980)**

1950'lerde yaşanan ekonomik durgunluk ve 1960 ihtilali sonucunda liberalist ekonomi politikaları terk edilmiş **devletin ağırlıklı olduğu karma ekonomi politikası ve ithal ikameci dış ticaret politikası benimsenmiştir.**

1963 yılında DPT(Devlet Planlama Teşkilatı) kurulmuş orta vadeli kalkınma planları hazırlanmıştır. **Bankalar üzerinde devlet kontrolü artırılmıştır.**

Bu dönemde;

- Bankaların en önemli işlevinin **yatırımın finansmanını sağlamak** olduğu vurgulanmaktadır.
- **Ticari bankaların** kurulması sınırlandırılmıştır
- Ortalama sabit maliyetin düşmesi amacıyla küçük bankaların birleşmesi teşvik edilmiş daha çok **şube bankacılığı teşvik edilmiştir.**
- İthal ikameci politikanın da etkisiyle sektöre giriş zorlaşmış **oligopolcü** yapı güçlenmiştir.
- 1973 yılında yaşanan petrol krizi ekonomik ve siyasi istikrarı bozmuş bankaların ağır darbeler almasına neden olmuştur.

➤ **Serbestleşme ve Dışa Açılma Dönemi(1981-2001)**

- 1980 darbesinden sonra ekonomideki durgunluğu ve döviz dar boğazını aşmak amacıyla 24 Ocak 1980 İstikrar Tedbiri yürürlüğe girmiştir.24 Ocak 1980 İstikrar Programıyla **ithal ikameci politika kaldırılmış yerine ihracata yönelik serbest politika uygulanmaya başlanmıştır**. Bu amaçla **esnek(serbest) döviz kuruna** geçilmiştir.
- Finansal liberalleşmeye dönük ilk uygulama, “**Temmuz Bankacılığı**” olarak bilinen ve 1 Temmuz 1980 tarihinde getirilen **kredi ve mevduat faiz oranlarının bankalarla müşterileri arasında serbest olarak belirlenmesi esasıdır**. Faizlerin serbest bırakılması aşırı rekabete sebep olmuş ve pek çok banka tasfiye edilmiştir. Bunun üzerine faizleri belirleme yetkisi **TCMB** verilmiştir.
- Bankalara yatırılan mevduatların korunması amacıyla 1983 yılında **TMSF** kurulmuştur.
- Serbest ekonomiye geçişle birlikte bankalar arası rekabet artmış ileri teknolojiye ve kalifiye elemana önem verilmesi sonucunda verim artmıştır.

- 1989 yılında **sermaye hareketleri ve döviz işlemleri** serbest bırakılmıştır.
- 1990 yılında TL'nin konvertibilitesinin ilan edilmesiyle yurtdışında yerleşik kişilerin Türkiye'de menkul kıymet yatırımı yapması TL ve döviz mevduatı açmasına izin verilmiştir.
- **Kamu açıkları kısa vadeli portföy yatırımı şeklindeki sermaye girişiyle ve mevduat akışıyla sağlanmak istenmiş faizler sürekli yükseltilmiş buda enflasyona neden olmuştur. Ayrıca MB kamu açıklarını kapatmak amacıyla emisyon yapması da enflasyonu tetikleyen nedenler arasındadır.**
- 1994 yılında faiz oranlarının rekor seviyeye ulaşması TL'nin değer kaybetmesine ve finansal sistemin küçülmesine neden olmuştur. Bunun üzerine **5 Nisan 1994 İstikrar Kararları** alınmıştır. Bu kararlarla mevduatların ve faizlerin tamamına **devlet garantisi** getirilmiştir.

Kasım 2000 ve Şubat 2001 Krizi

1999 sonrasında TL'nin aşırı değerlenmesi, bunun uzun vadede sürdürülemeyeceği beklentisini doğurmuştur. Ekim 2000'de Merkez Bankası'nın döviz rezervlerinde azalma başlamıştır. Ayrıca, 2000 yılı başında IMF destekli istikrar programı uygulamaya başlanmış, hemen ardından faiz oranları aşırı şekilde düşmüş; takip eden günlerde elinde bol miktarda kamu kağıt bulunduran bankalar giderek artan bir likidite sorunu ile karşı karşıya kalmışlardır.

MB, bankaların likidite sıkışıklığına karşı bir önlem almayınca 20 banka iflas etmiş veya TMSF'ye devredilmiştir.

Bu bankaların iflası ve devrine Ahmet Necdet Sezer'in Bülent Ecevit'e Anayasa kitapçığını fırlatması da eklenince ekonomide panik havası etkisini göstermiştir.

İMKB bir gün içerisinde %14,6 değer kaybetmiş, 5 milyar doların üzerinde döviz çıkışı yaşanmış, gecelik faiz oranları %4000'lere kadar ulaşmıştır.

Hükümetin bu gelişmeler karşısında ilk tepkisi, **dalgalı döviz kuru sistemine** geçmek olmuştur. Belirli bir çıpa arasında dalgalanmaya bırakılan döviz kuru kısa bir süre sonra TL'nin Dolar karşısında %50'ye yakın **değer kaybetmesini** sağlamıştır.

Şubat 2001'de krizin patlak vermesinin ardından, Nisan 2001'de yeni Merkez Bankası Kanunu çıkarılarak Merkez Bankası'nın temel amacının **fiyat istikrarı** olduğu açıklanmıştır.

14 Nisan 2001'de Kemal Derviş'in yardımıyla hazırlanan **Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı** yürürlüğe konmuştur.

Cari işlemler dengesi

Yıl	Cari işlemler (milyon dolar)
2000	-9.819
2001	3.390
2002	-1.522
2003	-8.037
2004	-15.573

Rezerv ve dış borçlar (milyon dolar)

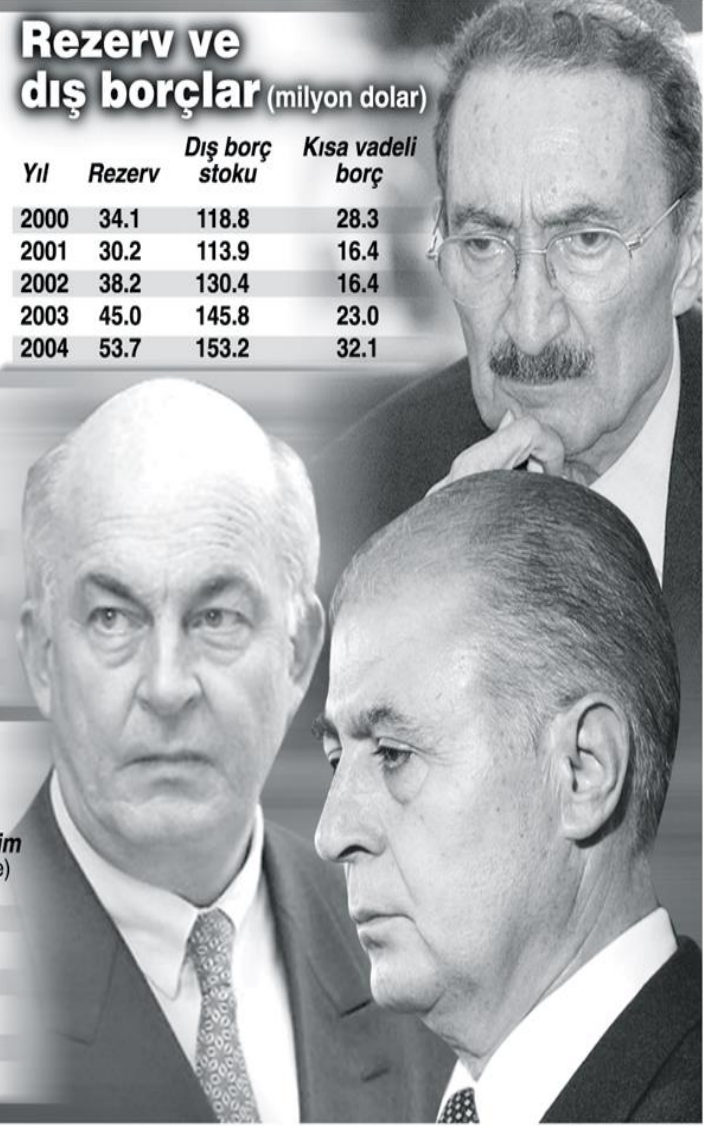
Yıl	Rezerv	Dış borç stoku	Kısa vadeli borç
2000	34.1	118.8	28.3
2001	30.2	113.9	16.4
2002	38.2	130.4	16.4
2003	45.0	145.8	23.0
2004	53.7	153.2	32.1

İç borç stoku

Yıl	Stok (Katrilyon TL.)	Değişim (yüzde)
2000	36.4	-
2001	122.2	235.4
2002	149.9	22.7
2003	194.4	29.7
2004	224.5	15.5

Ortalama dolar kuru (TL)

Yıl	Ort. Dol. Kuru	Değişim (yüzde)
2000	623.704	-
2001	1.225.412	96.5
2002	1.505.840	22.9
2003	1.493.068	-0.8
2004	1.422.341	-4.7
2005 (ocak)	1.334.702	-

➤ **Bankacılık Krizinden Günümüze Türk Bankacılık Sektörü**

2001 ekonomik krizinden sonra Türkiye’de banka sayısı azalmıştır.1999-2003 yılları arasında 20 banka TMSF’ye devredilmiş,11 banka birleşmiş,8 bankanın ise faaliyetine son verilmiştir. Krizden sonra yapılan düzenlemelerle **TCMB bağımsız hale getirilmiştir.**

2002-2008 arasında ekonomide ve buna bağlı olarak bankacılık sektöründe istikrarlı ve hızlı bir yükseliş olmuştur. Ancak 2008 yılında ABD’de başlayan **mortgage krizi** tüm dünyayı olduğu gb. Türkiye’yi de etkilemiş büyüme hızı hızla düşmüş enflasyon ve faiz oranları dalgalı bir seyir izlemeye başlamış, kamu ve özel kesimin tasarruf oranları düşmüştür, bunun sonucunda ülkeden sermaye çıkışı olmuş TL değer kaybetmiş risk artmıştır.

Türkiye'de Kasım 2013 itibarıyla 49 banka bulunmaktadır:
Bunların 3 tanesi devlet bankası, 12'si özel, 17'si yabancı, 13'ü yatırım bankası, 4'ü ise faizsiz katılım bankasıdır.

2013 verileriyle bankaların

11.986 adet şubesi

mevcuttur ve 214.263 personel

faaliyet göstermektedir.

Türkiye bankacılık sektöründe

dünyada 20. sırada yer almaktadır.

Türk Bankacılık Sektöründe Karşılaşılan Temel Sorunlar

- Kamu ve cari açıkla birlikte **kronikleşen yüksek enflasyonun** etkisiyle ekonomide istikrarın sağlanamaması bankalar için en büyük risktir. Çünkü bireylerin gelirleri sabitken fiyatların sürekli artması bankaların verdiği **kredilerin dönüşünü zorlaştırmaktadır.**
- 1980'li yıllardan itibaren faizlerin serbest bırakılması sonucunda faizler enflasyonla paralellik arz eder olmuştur. Enflasyon sorununun aşamadığı ülkemizde **mevduat maliyeti olan faizlerde yüksektir.**
- Bankaların aldıkları mevduatlardan MB tarafından **munzam karşılık ayrılması**, bankaların kasalarında **disponibilite** karşılığı bırakmak zorunda olmaları **TMSF** tarafından kesilen primler, yine bankaların verdiği krediler üzerinden **BSMV ve KKDF** gibi vergi kesintileri bankaların **kaynak maliyetlerini artırmaktadır.**

•

- Sektörün karşılaştığı diğer sorunlar ise **rekabetin** çok hızlı artması ve **teknolojik ilerlemelerin** hızlı gerçekleşmesidir.
- Son olarak, Türk bankacılık sektörünün önemli bir sorunu da, **öz kaynaklarının yetersizliğidir**. Öz kaynakların yetersiz olmasında sektörde yer alan, gerek aktif gerekse sermaye büyüklükleri açısından, küçük bankaların büyük bankalara nazaran çoğunlukta olması etkilidir. Yeterli öz sermayeye sahip olmayan bankalar hem dış piyasalarda yeterince aktif olamamışlar hem de ülke içinde yatırımlara yeterince destek verememektedirler.

Ödev:

Bankaların faiz dışı gelirleri ve giderleri nelerdir araştırınız.

Tartışma Konusu:

2001 bankacılık krizinin nedenleri